

რუსუდან ზეკალაშვილი

ქართული სამედიცინო ტერმინოლოგია და ზოგიერთი მოსაგვარებელი საკითხი

სამედიცინო ტერმინოლოგია იქმნებოდა და ყალიბდებოდა მსოფლიო მედიცინის მრავალსაუკუნოვანი განვითარების განმავლობაში. „ავადმყოფობათა სახელწოდებებში აისახა სამედიცინო ცოდნის შესაბამისი პერიოდები“ (გ. ფ. ლანგი), აირეკლა ცოდნა ადამიანის ბუნების, ორგანიზმის აგებულებისა და ფუნქციების, ავადმყოფობათა წარმოშობის მიზეზებისა და მათი მკურნალობის მეთოდების შესახებ.

თანამედროვე სამედიცინო ტერმინოლოგია გამოირჩევა ლექსიკურ ერთეულთა მრავალფეროვნებით. ის ინტენსიურად მდიდრდება მედიცინის განვითარებასთან ერთად. ამის გამო კიდევ უფრო აქტუალური ხდება ტერმინოლოგიის მოწესრიგების საკითხი.

როგორც ცნობილია, სამედიცინო ტერმინოლოგიაზე უდიდესი გავლენა მოახდინა ორმა ენამ: ძველბერძნულმა და ლათინურმა, ამიტომ სამედიცინო ტერმინოლოგიის ძირითადი ნაწილი ინტერნაციონალურია. ეს ენები იქცა ტერმინოლოგიის საფუძვლად სხვა ენებშიც.

სამედიცინო ტერმინოლოგიის ჩამოყალიბებას საქართველოში ხანგრძლივი ისტორია აქვს. ცნობილია, რომ ჯერ კიდევ ძველ კულტურულ-საგანმანათლებლო კერებში ეწეოდნენ სამედიცინო საქმიანობას (მარტვირი საბაწმიდელი – VII ს., სირიელი მამები – VI ს., ილარიონ ქართველი – IX ს., გრიგოლ ხანძთელი და მისი მოწაფე ეპიფანე – VIII-IX სს. და სხვ.), იწერებოდა და ითარგმნებოდა სამედიცინო-ბიოლოგიური ხასიათის შრომები, იქმნებოდა შესაბამისი ტერმინოლოგია. აღსანიშნავია **იოანე, ექვთიმე და გიორგი მთაწმიდლების (X-XI სს.), ეფრემ მცირის (XI ს.), იოანე პეტრიწის (XI-XII სს.), არსენ იყალთოელის (XI-XIII სს.)** თარგმანები. უნდა გამოიყოს: **იოანე დამასკელის** „გარდამოცემაჲ“ (VIII ს.), **მარტვირი საბაწმიდელის** „სინანულისათჳს და სიმდაბლისა“ (VI-VII სს.), **გრიგოლ ნოსელის (IV ს.)** „კაცისა შესაქმჴ“ და „დაბადებისათვის კაცისა“, **ნემესიოს ემესელის (IV ს.)** „ბუნებისათვის კაცისა“ და სხვ. მნიშვნელოვანია ქართულ ენაზე შექმნილი

პრაქტიკული სამედიცინო წიგნები: **ქანანელის** „უსწორო კარაბადინი“ (XII)¹, **ხოჯაყოფილის** „წიგნი სააქიმოდ“ (XIII.), **ზაზა ფანასკერტელ-ციციშვილის** „სამკურნალო წიგნი – კარაბადინი“ (XVI.), **დავით ბატონიშვილის** „იადიგარ დაუდი“ (XVII.) და **ვახტანგ VI-ის** „სამედიცინო პარაგრაფები“ (XVIII.). თითოეულმა ნაშრომმა გარკვეული წვლილი შეიტანა არა მარტო მედიცინის განვითარებაში, არამედ დარგობრივი ტერმინოლოგიის ჩამოყალიბებაშიც, მაგრამ მათში ჭარბობდა არა-ბუღ-სპარსული წარმოშობის ლექსიკა.

ძალზე საინტერესოა ტერმინოლოგიური თვალსაზრისით **სულხან-საბა ორბელიანის** (1658-1725) „სიტყვის კონა“. მასში ვხვდებით სამედიცინო-ბიოლოგიურ და ანატომიურ-ფიზიოლოგიურ ტერმინებს, დაავადებათა და სიმპტომთა სახელწოდებებს. 1814 წელს **იოანე ბაგრატიონმა** (1768-1830) შეადგინა ბუნებისმეტყველების რუსულ-ლათინურ-ქართული ლექსიკონი (3.000 სალექსიკონო ერთეული) ეტიმოლოგიითა და განმარტებებით. მედიცინისათვის საინტერესო მასალას შეიცავს მისი ვრცელი რუსულ-ქართული ლექსიკონი (1807). სამედიცინო ტერმინოლოგიის განვითარებაში დიდი დამსახურება აქვთ ლექსიკოგრაფებს: **ნიკო** (1720-1847) და **დავით ჩუბინაშვილებს** (1814-1891).

ევროპული მედიცინის განვითარებამ XIX-XX საუკუნეებში საქართველოში განაპირობა რუსული ენის გზით შემოსული საერთაშორისო ტერმინოლოგიისა და კალკირებული ცნებების დამკვიდრება. თანდათან დავიწყებას მიეცა ძველი სამედიცინო წიგნების არაბულ-სპარსული ტერმინები, რამდენიმეს გარდა.

დღევანდელი სამედიცინო ტერმინოლოგიური ფონდის მოწესრიგება-გამდიდრებაში დიდია **ივ. ჯავახიშვილის, ს. ყაუხჩიშვილის, ლ. კოტეტიშვილის, მ. შენგელიას** და სხვათა დამსახურება. როგორც ცნობილია, ქართული სამეცნიერო ტერმინოლოგიის ფუძემდებლად ითვლება **ივანე ჯავახიშვილი**, რომლის პირად არქივში დაცულია დიდძალი მასალა საბუნებისმეტყველო-საექიმო ტერმინოლოგიის შესახებ, თავმოყრილია ტერმინები **ნემისიოს ემესელის** თხზულებიდან **„ბუნებისათვის კაცისა“**, ანატომიური ტერმინები **„კაცისა შესაქმედან“** (ბერძნული შესატყვისებით), სამკურნალო და საბუნებისმეტყველო ტერმინები ჟამთააღმწერლის თხზულებიდან, თვალთან დაკავშირე-

¹ ბოლო დროს ათარიღებენ X საუკუნით.

ბული ტერმინები **იოანე ბატონიშვილის** ბუნებისმეტყველებიდან. მისი ხელმძღვანელობით დაიწყო ვრცელი სამეცნიერო ტერმინოლოგიური ლექსიკონის შედგენა¹.

მეცნიერების ინტენსიურმა განვითარებამ, ქართული უნივერსიტეტისა და სხვა სასწავლებლების დაარსებამ განსაკუთრებით გამოაშკარავა ეროვნული ტერმინოლოგიის შემუშავებისა და დახვეწის საჭიროება. დაიწყეს სახელმძღვანელოებისა და სამეცნიერო შრომების შექმნა ქართულად. ამ საქმეში დიდი წვლილი შეიტანეს **ივ. თიკანაძემ, ა. ალადაშვილმა, ა. ნათიშვილმა, ვ. კუჭაიძემ, ვ. ჟღენტმა, ზ. მაისურაძემ, ა. უსტიაშვილმა, ბ. კობალეიშვილმა, ი. ქუთათელაძემ, თ. ღლონტმა, ი. მაღაშვილმა, გ. ჯიბუტმა, ს. აბაშიძემ, ლ. აბაშიძემ, რ. დგებუაძემ, ა. ახესაძემ** და სხვებმა². დღეს სამედიცინო სფეროში შედგენილია 60-ზე მეტი სხვადასხვა ტიპის დარგობრივი ლექსიკონი: ანატომიური, გინეკოლოგიური, დერმატოლოგიური, ემბრიოლოგიური, ვირუსოლოგიური, თერაპიული, ონკოლოგიური, ოფთალმოლოგიური, სამკურნალო პრეპარატების, ფარმაცევტული, ფსიქიატრიული, ქირურგიული, ციტოლოგიური, ეპონიმთა და სხვ.

სამედიცინო ტერმინებს შედარებით მოკრძალებული ადგილი უკავია ძველი ქართული ენისა და დიალექტების ლექსიკონებში. ამ ლექსიკურ ერთეულებს უმეტესად ისტორიული მნიშვნელობა აქვს. თანამედროვე ქართულ სამედიცინო ტერმინოლოგიაში მცირე რაოდენობით დამკვიდრდა ეს ლექსიკა, რაც განპირობებულია მედიცინის ენის ინტერნაციონალიზაციით.

ქართულ სამედიცინო ტერმინოლოგიაში წარმოშობა-წარმომავლობის მიხედვით ყველაზე დიდი რაოდენობისაა **კლასიკური ენებიდან** ნასესხები ლექსიკა, გვხვდება **ქართული** სიტყვები, **ჰიბრიდული** ტერმინები, ასევე სხვა ენებიდან ნასესხები ან უცვლელად გამოყენებული ე. წ. **termini technici**. ქართულ ტერმინთა რაოდენობა პროცენტულად მცირეა და უდიდესი ნაწილი მოიცავს ანატომიურ-ფიზიოლოგიურ ლექსიკას³. სიტყვათა ნაწილი ანატომიაში გამოყენებულია

¹ სამკურნალო და საბუნებისმეტყველო ტერმინების შეგროვება-დამუშავება დაავალეს ექიმ **გ. ღამბაშიძეს** (სამწუხაროდ, ლექსიკონი არ გამოცემულა).

² სამედიცინო ტერმინოლოგიის განვითარების ისტორიის შესახებ იხ. დათეშიძე, შენგელია და სხვ., 2010.

³ ამ თვალსაზრისით საინტერესოა ლ. გელენიძის ნაშრომი (გელენიძე, 1974).

გადატანითი მნიშვნელობით (ლათინური ტერმინების მიხედვით). მაგ., **აზგა** (თემო-ქედის აზგა, სინოვიური აზგა), **აზჯარი** (მყესოვანი აზჯარი), **აფრა** (ნამგლისებური აფრა), **ბორცვი** (საძილე ბორცვი), **ბუდე** (მყესის ბუდე), **გუმბათი** (პლევრის გუმბათი), **თასმა** (მყესის თასმები), **კარი** (თირკმლის კარი), **კარიბჭე** (შუა გასავლის კარიბჭე), **კუდი** (სათესლე დანამატის კუდი), **ლაგამი** (ტუჩის ლაგამი), **ნამგალი** (მგიდის ნამგალი), **ნამი** (მინისებრი ნამი), **რქა** (გავის რქა), **ტბა** (ცრემლის ტბა), **ტოტი** (შუბლის ტოტი, თხემის ტოტი), **ფრთა** (სახნისის ფრთა), **გრდემლი**, **ჩაქუჩი**, **უზანგი** შიგნითა ყურში, **ჩანთა** (სასახსრე ჩანთა), **ძაბრი** (ცხავის ძაბრი), **ჭაღი** (კუნთის ჭაღი), **ჯიბე** (ელენთის ჯიბე, ბადექონის ჯიბე, ჯალღუზის ჯიბე, პლევრის ჯიბე)¹.

შედარებით ნაკლებადაა დამკვიდრებული ქართული სიტყვები დაავადებების, სიმპტომებისა და სინდრომების, მკურნალობის ხერხების, სამედიცინო ხელსაწყოების აღსანიშნავად, თუმცა გამოიყენება ინტერნაციონალიზმების პარალელურად. ქართულია **დაავადებების** სახელწოდებათა ნაწილი: წითელა, ყივანახველა, ქუნთრუშა, ყელჭირვება, შავი ჭირი, ყვავილბატონები, ჩუტყვავილა, ჭლექი, ნიკრისის ქარები, ბნედა, ავი ზნე; **სიმპტომების**, სინდრომების სახელწოდებები: თავბრუ, სისხლდენა, სისხლჩაქცევა, შეკრულობა, ბოდვა, ბოყინი, ხველება, ჭინთვა, პირღებინება, გულის რევა, ნაწლავების გაუვალობა, სულის ხუთვა, ჰაერის უკმარისობა, უმადობა, ხიხინი, ქოშინი, შემუპება, ჭვალეები; **მკურნალობის** მეთოდები და ხერხები: აცრა, გაუტკივარება, ამორეცხვა, დათესვა, ამოთესვა, შემხაპუნება, დაზელა, მოწვა; **სამედიცინო** ხელსაწყოების სახელები: არტაშანი, კოტოშები, მაშა, ოყნა, ლახტი; **სამკურნალოწამლო** საშუალებების დასახელებები: ნაყენი, ნახარში, მალამო, სალბუნი, გამონაწვლილი, ფხვნილი, გამხსნელი, ხსნარი და სხვ.

თუკი მანამდე სამედიცინო დარგის ლექსიკური ერთეულები შემოდოდა რუსული ენის გზით, ამ ბოლო დროს გაიზარდა ინგლისური ენის როლი, თუმცა წამოიჭრა თარგმნისა და მართლწერის ახალი პრობლემებიც.

არსებული სამედიცინო ლექსიკონები საშუალებას გვაძლევს, გამოიყოს ამ სფეროში დამკვიდრებული ძირითადი ტერმინოლოგიუ-

¹ სპეციალურ ტერმინთა შედგენის ზოგად პრინციპებსა და სიტყვაწარმოების საკითხებზე იხ. ამირანაშვილი, 2006.

რი ყალიბები და სპეციფიკური მატერმინირებელი აფიქსები. მაგალითად, თვალში საცემია **-ობა (-ება)**, **-ა**, **-ურ**, **-ად** სუფიქსების, **ნა-** და **სა-** პრეფიქსების პროდუქტიულობა¹.

მაგალითად, **-ობა** სუფიქსის ძირითადი მნიშვნელობაა აბსტრაქტულ სახელთა წარმოება, მაგრამ ზოგჯერ ის აღნიშნავს მოვლენის **განმეორებადობას**, სიხშირეს, პერიოდულობას, მრავალგზისობას. ის დაერთვის როგორც მარტივ, ისე ნაწარმოებ და რთულ ფუძეებს, გვხვდება უცხოურ ძირებთანაც (ეს მოდელი ინტენსიურად გამოიყენება მეცნიერებისა და ტექნიკის ენაში): ავადობა, ბლუობა, დებილობა, მიზეზობა, ფადართობა, ყაზობა... **რთულ ფუძეებთან:** ავხორცობა, ბრტყელტერფიანობა, ენაბლუობა, ენაჩლუნგობა, კაცთმოშიშობა, სისხლნაკლებობა... ხშირად ის კომბინირებულია სხვა სუფიქსებთან: **-იან+ობა:** მჟავიანობა, ეჭვიანობა, სიცხიანობა, ბანჯგვლიანობა, ძილიანობა, ორსქესიანობა, კეთილთვისებიანობა, ბრტყელტერფიანობა; **-ოვან+ობა:** ბუდოვანობა, წყლულოვანობა; **-ოს(ა)ნ+ობა:** ბაცილოსნობა; **-ურ(ლ)+ობა:** აპათიურობა, იმპულსურობა, ინდიფერენტულობა, მთვარეულობა, პოლიტროპულობა, პოლიმორფულობა, კალორიულობა; **-ელ+ობა:** ვეგეტარიანელობა; **-ით+ობა:** მემკვიდრეობითობა, შთამომავლობითობა; **-ად+ობა²:** მონელებადობა, აგზნებადობა, შეხორცებადობა, გრძნობადობა, შექცევადობა, შობადობა, გაჟონვადობა; **-ი(ვ)+ობა:** მუდმივობა, ჩანასახობრიობა; **უ- (ო)+ობა:** უმადობა, უძილობა, უსიცხოხობა; **მიმღებობებთან:** **-ულ+ობა:** გახევებულობა, დამტვრეულობა, აბნეულობა, დაქანცულობა, დასენიანებულობა, შეკრულობა; **-ილ+ობა:** შებერილობა, გამობერილობა; **მ- ელ+ობა:** ბაცილიმატარებლობა, ამთვისებლობა; **უ- (ელ)+ობა:** წყალუდეგობა, გაუჟვალობა.

ქონების მაწარმოებელთაგან დადასტურებულია **-ა**, **-იან**, **-ოვან** (შედარებით იშვიათად **-ოსან**) სუფიქსები. ყველაზე ინტენსიურად გამოიყენება **-ა** სუფიქსი, რომელიც დაერთვის სხვა სუფიქსებსაც და აწარმოებს ახალ ლექსიკურ ერთეულებს. **მარტივ ფუძესთან:** წითელა, მღვრივა, სირსველა, (ბრილიანტის) მწვანა; **-იან+ა:** რძიანა, მტვრიანა; **-ოვან+ა:** ლორწოვანა, რქოვანა, შარდოვანა; **-ურ+ა:** ბადურა, მგლურა,

¹ სამედიცინო ტერმინთა დერივაციის საკითხებზე იხ. Зекалашвили, 2011: 140-142.

² სპეციალურ ლიტერატურაში ხაზგასმულია ამ მოდელის ინტენსიურობა სამეცნიერო ენაში.

ნუშურა, წითურა, ჭიქურა; **მიმღ. (-ელ)+ა:** მჭამელა, მწოლელა; **რთულ სიტყვებთან:** კისერმრუდა, სამთავა (კუნთი), ფერიმჭამელა, ჩუტყვავილა, ძვლისაზრდელა;

-იან: ერთფრთიანი (კუნთი), კუდიანი (წილი);

-ოვან: კეთროვანი, ბუმტუკოვანი (ნამქერი), ბუდოვანი (ცვენა), აიროვანი (განგრენა), კეროვანი (ინფექცია), ლულოვანი (ძვლები), მყესოვანი (აბჯარი), წყლულოვანი (ართრიტი), კუკუხო-მღვიმოვანი (კუნთი), ბოლქვ-ღრუბლოვანი (კუნთი).

ბევრი ახალი ტერმინია ნაწარმოები **-ურ(ლ)** სუფიქსით. ამ სუფიქსის სემანტიკა მრავალგვარია: აღნიშნავს წარმოშობა-წარმომადგენლობას, ნიშან-თვისებასა და მსგავსებას. მაგალითად, **ქართული** ძირეზისგან ნაწარმოები სიტყვები: გვამური (ლაქები), გუგური (რეფლექსი), თბური (დაკვრა); გაარსებითებულია: თვიური, თურქული; **ნასესხები** სიტყვებისგან: აბდომინური (სუნთქვა), აბერაციული (ჩიყვი), ადაპტაციური (დაავადება), აკომოდაციური (სპაზმი), ალერგიული (დერმატიტი), ალკოჰოლური (ბოდვა), აპლასტიკური (ანემია), ართროგენური (კონტრაქტურა), ატაქსიური (პარაპლეგია), იშემიური (დამბლა), კრუპოზული (ანთება)... მსგავსების გამომხატველი: ელიფსური სახსარი, ტრაპეციული კუნთი, თერძული ნაკერი, სიგმოიდური კოლინჯი, ქუსლ-კუბური სახსარი...

ქართულ სამედიცინო ტერმინებში მრავალფეროვანია მსგავსების გამომხატველი სხვა საშუალებებიც: **-ოვან:** მეჭეჭოვანი (ენდოვასკულიტი), რკალოვანი (შემალეება); **-ა** სუფიქსი: ჯვარედინა (მაღლობი), უნაგირა (სახსარი), ჭიაყელა (კუნთები), თითისტარა (კუნთი); მსგავსების აღსანიშნავად ფორმასთან, მოძრაობასთან, ხმიანობასთან გამოიყენება **-ებრ (-ებურ):** ოსპისებრი მარყუჟი, ნუშისებრი ჯირკვლები, მტევნისებრი წნული, სოკოსებრი ართრიტი, ფარისებრი მორჩი, სოლისებრი ძვალი, ბადისებრი შრე, ნამგლისებრი აფრა, მშვილდისებრი იოგი, ნალისებრი თირკმელი, დოლის ჩხირისებრი თითები, რმისებრი ლაქები, ძაბრისებრი წყლული, სადგისისებრი მორჩი, ჭადისებრი ნერვი, „მამლისებრი“ ან „იხვისებრი“ სიარული, „მწყრისებრი“ რიტმი, ლითონისებრი წკარუნი, წვეთისებრი გული, ცხვირში ლაპარაკისებრი ხმაური.

მაკლასიფიცირებელი ფუნქციის მქონე **ტაქსონომიური** ერთეულების (ტიპის, კლასის, რიგის, ოჯახის, გვარისა და მათი ქვესახეობების) აღსანიშნავად გვხვდება **-ამგვარი, -მსგავსი, -ნაირი** სუფიქსოვანი დებით შედგენილი კომპოზიტები.

დანიშნულების მაწარმოებელთაგან გავრცელებულია **სა- -ე, სა- -ო** (იშვიათია **სა- -ურ**) აფიქსები. **სა- -ე**: საცრემლე (ჯირკვალი), სატვინე (შემაღლება), სანერწყვე (ჯირკვალი), საულლე (ვენები), სასახსრე (ჩანთა), საქალწულე (აპკი), საძილე (არტერია); **სა- -ო**: სანაყოფო (ბუშტი), სამშობიარო (არხი), სასქესო (ორგანო), საფაღარათო (საშუალეზა), სასიცოცხლო (ციკლი), სანარკოზო (ნივთიერება), სადიაგნოზო (ოყნა), საკეისრო (კვეთა), სასქესო (ნიშნები); აშკარაა ტენდენცია ამ წარმოების ზედსართავი სახელების გასუბსტანტივებისკენ. **სა- -ე**: საკაცე, საკვერცხე, სასულე; **სა- -ურ**: საბეწური, სათბური; **სა- -ო**: საშვილოსნო, სავენო, საშო.

ცალკე უნდა გამოიყოს **-ად** სუფიქსის მატერმინირებელი ძალა სამედიცინო ტერმინოლოგიაში¹: აგზნებადი, აქროლადი, მონელებადი, შეხორცებადი, ჩაყენებადი, ჭიმვადი, განუკურნებადი, ჩაუყენებადი (თიქარი) და სხვ.

პროდუქტიულია **-ით** წარმოებაც: ანთებითი (პროცესი), აფურცვლითი (ანთება), ბრუნვითი (კრუნჩხვა), გამონელებითი (ტემპერატურა), კრუნჩხვითი (ხამხამი), ლპობითი (ბრონქიტი), მიბადვითი (ქორეა), თავის დაქნევითი (სუნთქვა), შეგრძნებითი (არხი), შთანთქმითი (უნარი).

დაავადების ან პათოლოგიური პროცესის წარმომავლობა აღინიშნება **-მიერ** აფიქსიოდით, რომელიც მიღებულია ნათესაობითი ბრუნვის თანდებულისაგან. ის გადმოსცემს თვისებას და მიუთითებს გამომწვევ მიზეზზე. მაგ., დიაბეტისმიერი (წყლული, შდრ. დიაბეტური წყლული), საშვილოსნოსმიერი (ქლოაზმა), მზისმიერი (ასფიქსია), ექიმისმიერი (დაავადება), შრატისმიერი (ავადმყოფობა), წამლისმიერი (ჩიყვი), ვერცხლისმიერი (დერმატიტი), თირკმლისმიერი (ჭვალვა), თირისმიერი (ცხელება), ცხელებისმიერი (ტაქიკარდია), წამლისმიერი (ჩიყვი), ჭრილობისმიერი (ინფექცია). იმავე ფუნქციისაა **-იულ** სუფიქსიც: ანილისეული (კიბო), აკრისეული (როზეოლა).

დიდ ადგილს იკავებს ქართულ სამედიცინო ტერმინოლოგიაში მიმღეობები², განსაკუთრებით – **ნა-** პრეფიქსიანი: ნაბარტყი (სიმსივნე), ნაბეგვი (ჭრილობა), ნაკვეთი (ჭრილობა), ნაჟეჟი (ჭრილობა), ნა-

¹ ეს წარმოება ფართოდ არის გავრცელებული მეცნიერებისა და ტექნიკის ენაში (იხ. რ. ღამბაშიძე, 1986).

² მიმღეობათა შესახებ სამედიცინო ტერმინოლოგიაში იხ. ზეჟალაშვილი, სირაძე, 2010: 75-78.

წვეთი (აბსცესი). ამ წარმოების მიმღეობათა ნაწილი უკვე გაარსებითებულია და ეს პრეფიქსი შეიძლება ჩაითვალოს ერთ-ერთ სპეციფიკურ მატერმინირებელ მაწარმოებლად: ნახვევი, ნაკერი, ნაყენი, ნადები, ნაკაწრი, ნაწოლი, ნამქერი, ნაფენი, ნაფიფქი, ნახარში, ნახველი, განავალი, ნაცხი; **ნა-ილ:** გამონაწვლილი; **ნა-ურ:** ნაწიბური.

ინტერნაციონალური **აფიქსოიდების** პარალელურად გამოიყენება მათი ქართული ეკვივალენტებიც: super – **ზე-** (ზეზღურბლოვანი, ზემგრძნობიარობა), auto – **თვით-** (თვითგახსნა, თვითკვება, თვითმოწამვლა, თვითჩასახვა), sub – **ქვე-** (ქვეზღურბლოვანი, ქვემწვავე, ქვექრონიკული), anti – **წინააღმდეგ-** (წინააღმდეგჩვენება), pseudo – **ცრუ** (ცრუ აგლუტინაცია, ცრუ კრუპი, ცრუ ორსულობა, ცრუაპკოვანი), thermia – **თბო-** (თბოწარმოება, თბორეგულაცია), contra – **უკუ-** (უკუგანვითარება, უკუბიძგი, უკუსვლა), co – **თანა-** (თანააგლუტინაცია, თანაგრძობა, თანაცხოვრება); **პრეფიქსოიდებად** გამოიყენება ქართული სიტყვები: **დაბალ-** (დაბალწნევიანი, დაბალმჟავიანობა, დაბალინტენსიური), **მაღალ-** (მაღალწნევიანი, მაღალსიხშირიანი), **მრავალ-** (მრავალშეშობიარე, მრავალნაყოფიანი), **მსხვილ-** (მსხვილმარცვლოვანი), **სრულ-** (სრულასაკოვანი, სრულწლოვანი), **წინა-** (წინამხარი, წინაგული), **წვრილ-** (წვრილმარცვლოვანი), **ჭარბ-** (ჭარბმჟავიანობა, ჭარბბალნიანობა).

რთული სიტყვების მაწარმოებლებია **ზმნიზედები და თანდებულები:** **-ზედა:** წამწამზედა, თირკმელზედა, ბორცვზედა, ლავიწზედა; **-შუა:** ფალანგშუა, ლავიწთშუა, ნეკნთშუა, ბორცვთაშუა; **-შორისი:** ნეკნთაშორისი, მუხლთაშორისი, პარკუჭთაშორისი, უჯრედშორისი, კბილთაშორისი, ძვალთაშორისი, კუნთებშორისი; **-ქვეშა:** ბორცვისქვეშა, ენისქვეშა, კანქვეშა, კუჭქვეშა, ლავიწქვეშა, ლორწქვეშა, მკერდქვეშა, მუხლქვეშა, ნიკაპქვეშა, ყბისქვეშა; **-შემდგომი:** ოპერაციისშემდგომი (თიაქარი); **-წინარე:** კიბოსწინარე (დერმატოზი); **-წინა:** კიბოსწინა; **-შიგა (-შიდა):** კანშიგა (რეაქცია), საავადმყოფოსშიგა (ინფექცია), ვენისშიდა, კუნთშიდა (შემხაპუნება); **-ახლო:** პარკუჭახლო (ბირთვი), ფარისებახლო (ჯირკვლები); **-უკანა:** კუჭუკანა (ჯირკვალი), ბროლისუკანა, მხრის ბორცვისუკანა (მიდამო); **-გარე(თა):** საშვილოსნოსგარე (ორსულობა), გულისგარეთა (გარსი).

სუფიქსოიდებად გამოყენებულია მიმღეობები: **-გამტარი:** თესლგამტარი, **-მზადი:** ჩირქმზადი, სისხლმზადი, **-სადენი:** შარდსადენი, **-სადინარი:** შარდსადინარი, **-სავალი:** კვერცხსავალი, **-საწვეთი:** შარდსაწვეთი... ნაწარმოები არსებითი სახელები: **-მეტობა:** სისხლმეტობა,

-ნაკლებობა: სისხლნაკლებობა, თითნაკლებობა და სხვ.

სამედიცინო ტერმინოლოგიის ინტენსიურმა ზრდამ და უცხოურიდან მათმა თარგმნამ წარმოაჩინა ორთოგრაფიის მოწესრიგების აუცილებლობა. ცხადია, მართო ამ დარგის წარმომადგენელი ვერ შეძლებს არსებული პრობლემების მოგვარებას, აუცილებელია ლინგვისტ-ტერმინოლოგთან თანამშრომლობა. უნდა გამოიცეს სამედიცინო ტერმინთა ორთოგრაფიული ლექსიკონი, რომელიც თვალნათლივ დაგვანახვებს ამ დარგის განვითარების ძირითად ტენდენციებსა და გადასაწყვეტ პრობლემებს¹.

სამედიცინო სფეროს მუშაკებისთვის დახმარების გაწევა შეუძლია სამედიცინო ტერმინთა ორთოგრაფიის **ელექტრონულ ცნობარს**, რომელიც განთავსებულია www.medgeo.net საიტზე და შექმნილია პროექტ **„ქართული ელექტრონული სამედიცინო ენციკლოპედიის“** ფარგლებში. სამედიცინო-ორთოგრაფიული ლექსიკონი მოამზადა **ლალა დათეშიძემ** (მანანა კიკნაძის რედაქციით)².

ელექტრონულ ლექსიკონს იწყებს სამედიცინო ტერმინთა ორთოგრაფიის სახელმძღვანელო (შესავალი), რომელსაც მოსდევს ლექსიკონის **წინასიტყვაობა**, შემდეგ კი – ორთოგრაფიული ლექსიკონი. მკითხველის დასახმარებლად განხილულია ორთოგრაფიული წესების ძირითადი ჯგუფები (იხ. <http://www.medgeo.net/2012/04/19/wesebi/>) და მოცემულია კომენტარები. ყურადღება გამახვილებულია არასწორ და პარალელურად ხმარებულ ფორმებზე, ზოგჯერ მითითებულია ამოსავალი სიტყვა და საჭიროების შემთხვევაში – ტრადიციულად გავრცელებული ვარიანტიც. **ორთოგრაფიული წესების ძირითადი ჯგუფებში** განხილულია შემდეგი საკითხები: საზოგადო სახელთა ბრუნება, ფუძის კუმშვა, ფუძის კვეცა, ბერძნულ-ლათინურ ელემენტებიანი სიტყვების მართლწერა, -ურ(ლ) სუფიქსიანი ზედსართავების წარმოება, რუსული დიფთონგების გადმოცემა, კომპოზიტების მართლწერა, ეპონიმებიან ტერმინთა მართლწერა³. სამედიცინო ტერმინთა მარ-

¹ კარგა ხანია, გამოსაცემად მომზადებულია ამ ტიპის ლექსიკონის ვრცელი ვარიანტი, თუმცა ვერ ხერხდება გამოქვეყნება (შემდგენლები – პროფესორები **გურამ კიკნაძე** და **გივი ჯავაშვილი**).

² სამუშაო ჯგუფმა კონსულტაცია გაიარა სტატიის ავტორთან.

³ ელექტრონული ლექსიკონის შესავალში აღნიშნულია, რომ ალგორითმების მომზადებისას ავტორებმა ისარგებლეს ა. შანიძის, გ. შალამბერიძისა და რ. ზექალაშვილის ნაშრომებით, ხოლო ორთოგრაფიული პრინციპების შესამუშა-

თლწერის წესები მოცემულია ალგორითმის ფორმით. თითოეულს ახლავს საილუსტრაციო მაგალითები, რომელთა სანახავად გამოიყენება შესაბამისი ლინკი.

შემდგენელთა გადაწყვეტილებამ, დამუშავებულიყო **სიხშირული** ლექსიკონი „ქართული ელექტრონული სამედიცინო ენციკლოპედიის“ ტექსტების ბაზაზე, გაამართლა, რადგან დასახელებულ ლექსიკონს საფუძვლად დაედო გავრცელებულ შეცდომათა ანალიზი.

ამ ლექსიკონის არსებობა უკვე წინგადადგმული ნაბიჯია, მაგრამ მაინც აუცილებელია სამედიცინო ტერმინთა ორთოგრაფიული ლექსიკონის წიგნად გამოცემა.

სპეციალური ტექსტების, დარგობრივი და ელექტრონული ორთოგრაფიული ლექსიკონების ანალიზის შედეგად შეიძლება გამოვყოთ რამდენიმე მოსაწესრიგებელი საკითხი სამედიცინო ტერმინოლოგიაში:

1. **ლათინურ-ბერძნული** წარმოშობის სიტყვების ქართულად გადმოტანის წესების დახვეწა და ცალკეულ გრაფემათა თუ თანხმოვანთკომპლექსთა მიღებული შესატყვისების გამოყენება¹. მაგალითად: გვხვდება **ქ**-ს მაგივრად **ხ**: უნდა იყოს **ექოსკოპია** და **მენარქი** და არა: ეხოსკოპია და მენარხი.

2. **ნასესხები** ტერმინების გადმოქართულების ერთიანი პრინციპების შემუშავება (მაგალითად, კომპოზიტების უდეფისოდ წერა: **რისკფაქტორი**, **რეზუსფაქტორი** (და არა: რისკ-ფაქტორი, რეზუს-ფაქტორი).

3. **აბრევიატურათა** გადმოტანისა და წაკითხვის ნორმების დადგენა², რადგან სამედიცინო ტექსტებში მომრავლდა აბრევიატურები, რომელთა გაშიფვრა არც ისე ადვილია, მაგალითად:

აი – ათეროგენოზის ინდექსი

გკდ – გულის კორონარული დაავადება

დსლ – დაბალი სიმკვრივის ლიპოპროტეინები

ექო-კგ – ექოკარდიოგრაფია

ზფმ – ზოგადი ფიზიკური მუშაობისუნარიანობა

მგი – მიოკარდიუმის გადატანილი ინფარქტი

ვებლად გამოყენებულია სტატიის ავტორის ნაშრომი (რ. ზეჟალაშვილი, 2000; 2005).

¹ ეს საკითხი კარგა ხანია პრობლემურია, მაგრამ ახლაც ძალზე ხშირად იყენებენ უმართებულო ფორმებს.

² აუცილებელია მედიცინაში გავრცელებულ აბრევიატურათა ლექსიკონის გამოცემა ინგლისურ შესატყვისთა მითითებით.

მკს – მწვავე კორონარული სინდრომი
 მკ – მარცხენა პარკუჭი
 მკმმ – მარცხენა პარკუჭის მიოკარდიუმის მასა
 მრტ – მაგნიტურ-რეზონანსული ტომოგრაფია
 მწზ – მარცხენა წინაგულის ზომა
 პმმს – პარკუჭთაშუა ძგიდის სისქე
 სქ – საერთო ქოლესტერინი
 ჰკმ – ჰიპერტროფიული კარდიომიოპათია და სხვ.

ზოგჯერ შემოკლებულ სიტყვებს ინგლისურად წერენ, რაც არასწორია. თუკი ეს აუცილებელია, მაშინ შესაძლებელია ფრჩხილებში მიეთითოს ინგლისური ვარიანტი და აიხსნას კიდეც. მაგალითად: CMV – ადამიანის ციტომეგალოვირუსი, EBV – ეპშტეინ-ბარის ვირუსი, HSV-I – მარტივი ჰერპესის ვირუსი.

4. სიტყვაწარმოების ზოგიერთი საკითხის გადაჭრა:

ა) უპირველეს ყოვლისა, მოსაწესრიგებელია უცხოური სიტყვებისგან **-ურ** სუფიქსიან ტერმინთა წარმოება. პარალელურად გამოიყენება: **აბდომინალური** და **აბდომინური** (აბდომინალური ქირურგია, აბდომინალური სიმსუქნე და აბდომინური სინდრომი, აბდომინური ანგინა), **დიაფრაგმალური** და **დიაფრაგმული** (დიაფრაგმალური ხვრელის თიაქარი, დიაფრაგმალური ინტენსტინალური სტრიქტურები და დიაფრაგმული ნერვის სინდრომი), **ბრონქიალური** და **ბრონქული** (ბრონქული ასთმა და ბრონქიალური ვენები), ასევე: ცერებრალური ათეროსკლეროზი და ცერებრული დამბლა, კარდიალური ტკივილი და კარდიული ასთმა, ბულბარული დამბლა და ბულბური სინდრომი, გასტრალური არხები და გასტრული მილი, გულ-აორტალური და გულ-აორტული, გულ-არტერიალური და გულ-არტერიული, ლატერალური და ლატერული, ვაგინალური და ვაგინური, ჰიპერტონული და ჰიპერტონიული, ფსიქიური და ფსიქიკური და ა. შ. **ნორმად** უნდა დადგინდეს ერთი ფორმა: ბაქტერიული, ბრონქული, დიაფრაგმული, ემბრიონული, ექსპერიმენტული, ინსტრუმენტული, კატარული, მოლეკულური, რუდიმენტული, ჰორმონული, ჰიპერტონიული, ფსიქიკური...

შეინიშნება სიჭრელე **-ურ** სუფიქსიანი **კომპოზიტების** მართლწერაშიც, როცა პრეფიქსიოდის შემადგენლობაში შედის **-რ** თანხმოვანი: გვხვდება როგორც დისიმილირებული ფორმები, ისე უცვლელი **-ურ** სუფიქსი. სანიმუშოდ დავასახელებთ **-გენ** ძირისაგან წარმოებ კომპოზიტებს და გამოვყოფთ ორ შემთხვევას:

I. როცა პრეფიქსიდი ან კომპოზიტის პირველი ნაწილი არ შეიცავს **-რ**-ს, მაშინ სიტყვის მეორე ნაწილში **-ურ** სუფიქსი რჩება: გლიკოგენური, დიზონტოგენური, ეგზოგენური, ენდოგენური, კოკოგენური, მიოგენური¹;

II. როცა ფუძის პირველი ნაწილი შეიცავს **-რ**-ს, მაშინ სიტყვის მეორე ნაწილში ხან **-ურ** სუფიქსია გამოყენებული, ხან კი **-ულ**: აეროგენული ინფექცია და აეროგენული ალერგია, ანთროპოგენული ზემოქმედება და ანთროპოგენური ფაქტორი, ართროგენული აბსცესი და ართროგენური სტენოზი, ბრონქოგენური მოთესვა და ბრონქოგენული კისტა, ინტრასპინური გამოკვლევა და ინტრასპინული ფლებიტი, კარდიოგენური შოკი და კარდიოგენული შეშუპება, კრიპტოგენური ეპილეფსია და კრიპტოგენული სეფსისი, ნევროგენული ანორექსია და ნევროგენური დიარეა, ნეფროგენული ჰიპერტონია და ნეფროგენური ოსტეოდისტროფია, პიროგენული ცხელება და პიროგენური მოქმედება, რეაქტოგენული ვაქცინა და რეაქტოგენური პრეპარატი, უროგენული სეფსისი და უროგენური გზა, ქრომოფობული ადენომა და ქრომოფობური ენდოკრინოციტი, ჰეტეროგენული რეაქცია და ჰეტეროგენური სიმპტომთკომპლექსი...

არაერთგვაროვნება და სიჭრელე შეიმჩნევა მსგავსი წარმოების დროს სხვა დარგის ტერმინებშიც. შდრ. პრეპოზიციური და პრეპოზიციული, ინტერდენტალური, ინტერლობური და ინტერლობული, რეფლექსოგენური და რეფლექსოგენული, ფარინგალური და სხვ.².

III. როცა **-რ**-ს შეიცავს როგორც პრეფიქსიდი, ისე კომპოზიტის მეორე ნაწილი, მაშინ გამოყენებულია დისიმილირებული სუფიქსი **-ულ**: ათეროსკლეროზული, გასტროენტერორაგიული, ენდოკრინული, ენტერეპიდერმული, ენტეროვირუსული, ვაგოტროპული (შეცდომა არაა მოსალოდნელი ასეთ ტერმინებშიც).

არაა ერთგვაროვანი დამოკიდებულება ლინგვისტთა შორის მეორე ჯგუფის წარმოებისადმი. ზოგი უმჯობესად მიიჩნევს დისიმილირებულ ფორმას (**-ულ** სუფიქსიანს), რათა ტერმინი ერთ სიტყვად აღიქმებოდეს და ქართულ და უცხოურ ფუძეებთან დაცულ იქნეს ერთიანი პრინციპი, ზოგი კი მხარს უჭერს **-ურ** სუფიქსის შენარჩუნებას მსგავს ფუძეებში. ჩვენც ვფიქრობთ, რომ ასეთ სიტყვებს უნდა დაერ-

¹ ასეთ ტერმინებში შეცდომა არცაა მოსალოდნელი.

² ამის შესახებ იხ. ზეკალაშვილი, 2007: 3-23.

თოს **-ურ** სუფიქსი, რითაც ფუძის მეორე ნაწილის სემანტიკა გამჭვირვალე იქნება და შენარჩუნდება კავშირი კომპოზიტის ამოსავალ სიტყვასთან, მით უმეტეს, რომ ბევრია ერთი ფუძისგან ნაწარმოები კომპოზიტი და ყველა გაერთიანდება წარმოების ერთ ბუდეში.

ვფიქრობთ, ნორმად **უნდა** დაკანონდეს: აეროგენური, ართროგენური, ბაქტერიციდური, დერმატოგენური, ენტეროპათიური, ენტეროჰეპატური, ეროგენური, ესტროგენური, იატროგენური, ინტერლობური, ინტერსტიციური, კრიპტოგენური, მიკროციტური, ნევროგენური, ნევროპათიური, ნეფროგენური, პიროგენური, რეფლექსოგენური, ქონდროგენური, ჰიპერემიური და ა. შ.¹

ბ) **კომპოზიტებში** მაკავშირებელ ხმოვანთა არსებობისა და სიტყვაწარმოების საკითხი. მაგალითად, არასწორადაა გამოყენებული მაკავშირებელი **-ო**: მედიკო-ბიოლოგიური და მედიკობიოლოგიური (უნდა იყოს: სამედიცინო ბიოლოგიური), ფიზიკო-ქიმიური (უნდა იყოს: ფიზიკურ-ქიმიური);

5. **ეპონიმებში** გამოყენებულ გვარ-სახელთა ტრანსლიტერაციის წესების შემუშავება. დავასახელებთ ერთ მაგალითს: სპეციალურ ლიტერატურაში ვხვდებით **ალცჰაიმერის** ნაირგვარ დაწერილობას: ალცჰეიმერის, ალცგეიმერის, ალც-გეიმერის (დაავადება). ეპონიმისთვის ამოსავალია გერმანელი ფსიქიატრისა და ნევროპათოლოგის, **ალოის ალცჰაიმერის** (Alois Alzheimer) გვარი. რუსული ენის გავლენით ხშირად **ჰ** ქართულადაც გადმოტანილია **გ**-თი (Болезнь Альцгеймера), ხოლო დიფთონგი **ei – ეი**-თ. გერმანულ სიტყვებში კი ის **აი**-თ იკითხება და ქართულადაც ასე უნდა გადმოვიდეს. მსგავსი ტიპის შეცდომა საკმაოდ ხშირია ეპონიმებში, როცა არაა გათვალისწინებული გვარის წარმომავლობა და მართლწერა.

ჩვენ მიმოვიხილეთ ქართული სამედიცინო ტერმინოლოგიის სიტყვაწარმოების ძირითადი მოდელები, პროდუქტიული აფიქსები და გამოყვავით ზოგიერთი მოსაგვარებელი ორთოგრაფიული საკითხი. ვფიქრობთ, ამ პრობლემების გადაჭრა აუცილებელია, რაც ლინგვისტა და სამედიცინო დარგის მუშაკთა ერთობლივ მუშაობას მოითხოვს.

¹ ვფიქრობთ, შეიძლება ჩვენი მოსაზრების განხილვა საბოლოო გადაწყვეტილების მისაღებად. სიტყვაწარმოებაში კიდევ ბევრია მოსაწესრიგებელი პრობლემა, მაგრამ ამჯერად მხოლოდ ამ საკითხს შევეხეთ.

ლიტერატურა

ამირანაშვილი, 2006 – ნ. ამირანაშვილი, სპეციალურ ტერმინთა შედგენის ზოგადი პრინციპები და სიტყვაწარმოების საკითხები თანამედროვე სამედიცინო ტერმინოლოგიაში: ფილოლ. მეცნ. კანდ. დისერტაცია, თბილისი, 2006.

დათეშიძე, შენგელია და სხვ., 2010 – ლ. დათეშიძე, ა. შენგელია, ვ. ბაზიაშვილი, მ. კიკნაძე, თ. პაპავა, ა. დათეშიძე, სამედიცინო ტერმინოლოგიის განვითარების ისტორია და ძირითადი ტენდენციები, თბილისი, 2010.

გელენიძე, 1974 – ლ. გელენიძე, ადამიანის ანატომია-ფიზიოლოგიასთან დაკავშირებული ლექსიკა ძველ ქართულში (სხვა ქართველური ენების მონაცემებთან შედარებით), თბილისი.

ზექალაშვილი, 2000, 2005 – რ. ზექალაშვილი, ქართული ენა და სამედიცინო ტერმინოლოგიის საკითხები, თბილისი, 2000; 2005.

ზექალაშვილი, 2007 – რ. ზექალაშვილი, სამედიცინო ტერმინოლოგიის ორთოგრაფიის ზოგიერთი საკითხი: გელათის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალი, №8, თბილისი.

ზექალაშვილი, სირაძე, 2010 – რ. ზექალაშვილი, ნ. სირაძე, მიმღეობის ადგილი და ფუნქციები ქართულ სამედიცინო ტერმინოლოგიაში: ი. გოგებაშვილის სახელობის პედაგოგიკურ მეცნიერებათა ეროვნული ინსტიტუტის რეფერირებული სამეცნიერო ჟურნალი „საზრისი“, შრომების კრებული, №26, თბილისი.

ღამბაშიძე, 1986 – რ. ღამბაშიძე, ქართული სამეცნიერო ტერმინოლოგია და მისი შედგენის ძირითადი პრინციპები, თბილისი, 1986.

Зекалашвили, 2011 – Зекалашвили Р. Р., Дериwационные процессы в современной медицинской терминологии грузинского языка: „Вестник Челябинского государственного университета“, № 24 (239), Филология. Искусствоведение, Вып. 57, 140-14, Челябинск.

ინტერნეტრესურსები:

<http://www.medgeo.net/2009/10/04/bibliography-7/>

<http://www.medgeo.net/2012/04/19/wesebi/>

<http://www.medgeo.net/2009/08/26/ortography-6/>

<http://www.medgeo.net/2009/08/26/ortography/>

<http://www.medgeo.net/2012/03/20/orto-2/>

<http://file.medgeo.net/failebi/komentarebi.htm>

Rusudan Zekalashvili

Georgian Medical Terminology and some Urgent Problems

Summary

Medical terminology is characterized by diversity of the lexical units and it continues enriching intensively. The main feature is multiplicity of the Latin and Greek terms and their usage as the basis for terms creation in other languages as well. The amount of the original Georgian medical terms is quite few. They mainly involve the vocabulary related with the human anatomy. The majority of the clinical terms (symptoms of diseases, names of syndromes) are of Greek origin, but they are regarded as international terms and because of practical needs, are often translated, thus enriching the terminological fund of the branch lexis.

For a long period of time medical specialists in Georgia used to exploit the terminology which had come to Georgian through Russian terminology, replicated concepts. All these jeopardized improving and implementing Georgian medical terminology. Nevertheless, due to the dedicated attempts of the Georgian scientists (I. Javakhishvili, S. Kaukhchishvili, L. Kotetishvili, M. Shengelia, A. Natishvili, Z. Maisuradze, N. Kipshidze, I. Kutateladze, L. Abashidze, S. Abashidze, A. Abesadze, R.Dgebuadze and others) the Georgian terminological fund is today sufficiently enriched.

Parallel with the advance of Medicine, the branch terminological dictionaries have also been developed, containing great number of the new terms. We should note that more than 50 dictionaries were compiled in the area: explanatory, encyclopedia, translating, terminological and so on. This process is now speeding up but the qualified approach is needed. There are some problems in orthography, terminology and others. It is clear that only a representative of the medical branch, however skilled and educated, cannot resolve all the problems. Collaboration with linguists-terminologists is necessary. It can be easily verified by the orthographic dictionary of the medical terms, showing the basic directions of the development and existing problems (the expended version of such dictionary is already ready but still it could not be published so far).

The electronic reference dictionary of the medical terms orthography can be of certain help. It can be seen on the site www.medgeo.net. This orthographic dictionary is created within the project “**Georgian Electronic Medical Encyclopedia**”, the author *Lali Dateshidze* (On the early stage of work this group had some consultations with the author of the represented

thesis). In this dictionary the rules of orthography are presented in the form of algorithm. Each algorithm is equipped with illustration examples, for which the corresponding link is given. We consider that the decision to process the frequency dictionary, on the texts basis of the “Georgian Electronic Medical Encyclopedia,” was right. The frequency data of the revealed mistakes have made the foundation for the mentioned electronic dictionary.

We think that analyzing the special texts, branch and electronic orthographic dictionaries, portrays some problems in the medical terminology, which should be arranged in the shortest time possible, namely: improving the rules of transferring the Latin and Greek terms into Georgian (e.g. determining the correspondences for separate graphemes and consonant complexes); developing the unified principles for determining Georgian correspondences for the terms borrowed from English; specific considerations for abbreviations; solving some issues of word derivations (e.g. deriving terms with **-ur** suffix from the foreign terms; affixation of the nouns; linking vowels and derivations in the word-composites); overcoming the problems, resulting from non-homogeneous prefixoids and affixoids; developing the rules of transliterations for the names used in eponyms and so on.

Existing medical dictionaries allow us to distinguish the basic terminological forms and special terminological affixes (both foreign and Georgian affixoids, words with **-ad** affixes, participles with **na-** and **sa-** prefixes and others).